

Άνοιγεται η κλιμακία και φαίνεται η κάμαρα ενός σπιτιού χωρικού, όπου η νοικοκυρά, γρηούλα ήσυχη και πενθηροσαμένη για τον θάνατον του γιου της Μεγαλάκη, πλέκει κλωστή. Νοσταλικά επισκεδόνει μία άλλη γρηά, η κυρά Σουρλουλούδενα, και της λέγει, ότι πρέπει να προτρέχει την κόρη της την Πανώρια από τον «Άνθρωπό μας» πλούσιον χωρικόν επιτροφέαυτα εξ' Αμερικής, διότι ο Άνθρωπος αυτός, μελονότι κτίζει εκκλησίας και σχολεία είναι διεφθαρμένος και κακός, η μάνα της Πανώριας, διώχνει την γρηά βρίζοντας τας κόρες της που έχουν πάσει τον κακό δρόμο, και κατόπιν φεύγει να πάγη κάπου, όπου πρόκειται να της κάμουν προσέκαιες για την κόρη της.

Υστερα από λίγο μπαίνει η Πανώρια, το μικρό και άθωο κορίτσι συγρυσμένο και τραυλισμένο από το κακό που της έκακε ο «Άνθρωπό μας» που την απεπλάνησε και προσπαθεί να μάθη πώς απεπλάνησε την υπηρέτοιάν των την Γιαννούλα ο αδελφός της, ο Μεγαλάκης. Από την διπλανή κάμαρα κατόπιν βγαίνει ο αδελφός της Κίτσος και του προσφέρει εν τῇ ἀπολιτότητι της 500 δραχμ. για να πάγη να εκδικήση τον σκοτωμό του Μεγαλάκη, όποτε ο Κίτσος υποπτεύεται τα διακρέζοντα και ότι τα γράματα αυτά είναι το τίμημα της τιμής της αδελφής του. Σ' αυτά επάνω έρχεται η μάνα τους και τους αναγγέλλει ότι ένα καλό παληγάρι ζητή τον λόγον της για την Πανώρια και θέλει να τον δώση. Η Πανώρια ανθίσταται φοβισμένα, άλλ' απορατίζει ο Κίτσος με την μάνα του μαζί και τρέχει η μάνα του να δώση τον λόγον της. Όποτε εξανίσταται η Πανώρια και τότε καταλαβαίνει ο Κίτσος το μέγεθος της καταστροφής και φεύγει να σκοτώση τον «Άνθρωπό μας».

Στην δευτέρα πράξι είναι θαύου πλέον και η μάνα προσπαθεί να ήμερέψη και να καθησυχάτη την Πανώρια, η όποια αφού την φιλήση για τελευταίαν φοράν, ως λέγει, πηγαίνει στην κάμαρά της να κοιμηθῆ, απορατισμένη ν' αυτοκτονήση. Όποτε ακούονται φωναι και μπαίνει η Σουρλουλούδενα και αναγγέλλει ότι τον «Άνθρωπόν μας» τον σκοτώσε ο Κίτσος για να εκδικήση την τιμή της αδελφής του. Η μάνα του όν το πιστεύει και ζητή την Πανώρια για να μάθη την αλήθεια. Αλλά η Πανώρια λείπει απ' την κάμαρά της και τότε παιά πεπεισμένη για την φοικτή αλήθεια τρέχει σάν τρελλή να βρη την κόρη της που πήγε ν' αυτοκτονήση.

Στην τρίτη πράξιν μπροστά σ' ένα ρημοκλήσι πίνει νερό ο Κίτσος κουρασμένος από το κυνηγι που του έκαμαν, όταν άκούη φωνές και βλέπει την Πανώρια. Την άγκαλιεί, την σιλεί και την παρακαλεί να γυρίση σπῆτι να βρη τῇ γρηά μάνα τους και φεύγει να κρυφθῆ η Πανώρια άντι να πάγη σπῆτι μπαίνει στο ρημοκλήσι και δηλητηριάζεται. Μετ' ολίγον έρχεται η μάνα της, φωνάζοντας την κόρη της. Άκούει ο Κίτσος της φωνές και βγαίνει από τον κρυβιάνα του και της λέγει ότι η Πανώρια έβουγε κατά το σπῆτι. Άκούονται φωναι λαού που τον κυνηγάνε και τρέχει να κρυφθῆ. Πηγαίνει η μάνα να προσευχηθῆ στο ρημοκλήσι και βλέπει την Πανώρια νεκρή, όπο αν έρχεται η Σουρλουλούδενα και αναγγέλλει ότι τον Κίτσο τον κομμάριασεν ο λαός και στο ακουσμα αυτό η μάνα του τρελλαίνεται.

Αυτή είναι η υπόθεσις αναλελυμένη κατά το έρικτον, του έργου του κ. Χόρν.

Διά το έργον αυτό έγραψαν, ότι η πρώτη πράξι περιέχει γραμμαις αρχαίας τραγωδίας, όπως οι «Πετροχάρηδες» του ίδιου συγγραφέως. Αλλά κατ' την γνώμη μας το έργον αυτό είναι τόσον άσχημον όσον ώραιον οι «Πετροχάρηδες». Όχι μόνον στοιχειά αρχαίας τραγωδίας όν έχει άλλ' αποδεικνύει ότι ο κ. Χόρν, κυριευμένος από την μέρμαν, πώς να εκπλήξη το κοινόν και πώς να του παρουσιάση καί πρωτότυπο εν τῇ άγριότητι του, όν είκαμε τίποτε άλλο παρά έθυσιασε την κεντρικήν ιδέαν του έργου του εις την εξωτερικήν της μορφήν και συνετώρευθεν άγρίας σκηνας την μίαν επί της άλλης και έβρασε το άπαισιον μέν άλλ' όχι και το ώραιον.

Και να μὲν η πρώτη πράξι του έργου αυτού μεμονωμένη, είναι θαυμασια και άρτια, κρινομένη όμως εν τῷ συνόλω του έργου με την συνοχή των δύο άλλων πράξεων γίνεται ψεύτικη και άτελής. Διότι εάν η έμπόσις της Σουρλουλούδενας φαίνεται φυσική εις την πρώην πράξιν, εις τας δύο άλλας πράξεις μάς κάμνει να την θεωρήσωμεν, ότι μόνον δια να εξοικονομηθούν τα πράγματα γίνεται. Το έργον αυτό όπως είναι γραμμένον μάς δίδει την εντύπωσιν, ότι και αυτή η σύληψις του είναι ψεύτικη, όπως και η εξέλιξις της υπόθεσεως. Διότι όν είναι δυνατόν να πιστευθῆ ότι σ' Ελληνικό χωριό όλος ο κόσμος είναι τόσον διεφθαρμένος, όσον εις το δράμα αυτό. Διεφθαρμένες η κόρες της Σουρλουλούδενας, βεβηλασμένη η Γιαννούλα, διεφθαρμένες η αποθιτών αδελφαι, διεφθαρμένος ο Άνθρωπος μας, διαφθαρμένη η Πανώρια και διεφθαρμένος ο λαός που κυνηγῶ τον Κίτσο για να τον σκοτώση. Είναι έντελώς άπίστευτον ότι, σ' ένα μικρό χωριό της Ελλάδος, είναι δυνατόν να άπατηθῆ ο κόσμος όλος σε τέτοιον βαθμόν για τον Άνθρωπον μας και να μην έννοήτη την διασθοράν του, με τῆς εκκλησίας και τα σχολεία που κτίζει.

Είπε περιέργος επίσης και η τελεωγραφία του κ. Χόρν, ο όποιος τα θυσιάζει όλα εις την έκφασιν και την μορφήν του έργου. Εκείνο όν το όποιον κυριως μάς είκαμε κατάπληξιν και άλγεινήν εντύπωσιν είναι η παντελής έλλειψις αισθητικῆς από ένα συγγραφέα, ο όποιος και έγραψε και είναι ικανός να γράψη τέλεια έργα.

Όσον άφορῶ την διδασκαλίαν του έργου, αυτή υπήρξεν άπαράμιλλος. Η κ. Κυβέλη όφειλει να θεωρήση τον ρόλον της Πανώριας, όχι μόνον ως μίαν επί πλέον επιτυχίαν του ταλάντου της άλλ' αυτόχρημα ως θρίαμβον. Επίσης ώραία έπαιξαν και οι άλλοι ήθοσοι ως λ. χ. ο κ. Γαβριηλίδης, η κ. Γαλάτη και η κ. Μερικου.